

योजनेचे नांव :- मोफत शालेय गणवेश वाटप योजना

शासकीय आणि स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या शाळांमधील इयत्ता पहिली ते आठवीच्या सर्व विद्यार्थिनींना आणि मागासवर्गीय/आर्थिक दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांना २ संच मोफत गणवेश दिले जातात.

1. योजनेची प्रमुख वैशिष्ट्ये खालीलप्रमाणे आहेत:

1. पात्रता: इयत्ता १ ली ते ८ वी मध्ये शिकणाऱ्या सर्व मुली, अनुसूचित जाती (SC), अनुसूचित जमाती (ST) आणि दारिद्र्य रेषेखालील (BPL) सर्व विद्यार्थी.

2. अनुदान: विद्यार्थ्यांना गणवेशासाठी थेट बँक खात्यात किंवा शाळा व्यवस्थापन समितीमार्फत आर्थिक अनुदान दिले जाते.

नवीन बदल: दर्जेदार गणवेशाची खात्री करण्यासाठी शासनाकडून १००% पॉलिस्टर कापडावर बंदी घालण्यात आली असून, ७०:३० किंवा ८०:२० (पॉलिएस्टर-कॉटन/व्हिस्कोस) प्रमाणात कापड वापरणे अनिवार्य आहे.

शिलाईचे नियम: पारदर्शकता आणि स्थानिक रोजगाराला चालना देण्यासाठी गणवेश शिवण्याचे काम महिला बचत गटांकडे देणे बंधनकारक करण्यात आले आहे.

स्काऊट गाईड गणवेश: दिल्या जाणाऱ्या गणवेशांपैकी एक गणवेश हा 'स्काऊट आणि गाईड' नियमावलीनुसार (मुलांसाठी आकाशी शर्ट आणि गडद निळी हाफ पॅन्ट, तर मुलींसाठी आकाशी शर्ट आणि गडद निळा स्कर्ट किंवा सलवार) असणे आवश्यक आहे.

२. योजनेचे लाभार्थ्यांच्या पात्रतेचे निकष:-

1. विद्यार्थी नोंदणी: विद्यार्थ्यांचे नाव शाळेच्या पटलावर (रजिस्टरमध्ये) नोंदवलेले असावे.
2. आधार कार्ड: विद्यार्थ्यांचे आधार कार्ड आणि बँक खाते एकमेकांशी जोडलेले असणे आवश्यक आहे, जेणेकरून अनुदान थेट खात्यात जमा होऊ शकेल.
3. शाळा संपर्क: गणवेश वितरणाबाबत अचूक माहिती, मापे आणि वितरणाच्या तारखांसाठी विद्यार्थी किंवा पालकांनी शाळेचे मुख्याध्यापक किंवा वर्गशिक्षकांशी संपर्क साधावा.

योजनेचे नांव :- प्रधानमंत्री पोषण शक्ती निर्माण योजना

प्रधानमंत्री पोषण शक्ती निर्माण योजना (पूर्वीची 'माध्यान्ह भोजन योजना') ही केंद्र पुरस्कृत योजना आहे. सरकारी आणि अनुदानित शाळांमधील इयत्ता १ ली ते ८ वी पर्यंतच्या विद्यार्थ्यांना मोफत व पौष्टिक गरम जेवण पुरवणे हा या योजनेचा मुख्य उद्देश आहे.

1. योजनेची मुख्य उद्दिष्टे:-

1. विद्यार्थ्यांचे पोषण सुधारणे आणि कुपोषण रोखणे.
2. शाळेतील विद्यार्थ्यांची उपस्थिती वाढवणे.
3. प्राथमिक व उच्च प्राथमिक स्तरावरील विद्यार्थ्यांची गळती रोखणे (शाळा सोडण्याचे प्रमाण कमी करणे).

2. लाभार्थी आणि पात्रता:-

बालवाटिका व प्राथमिक: इयत्ता १ ली ते ५ वी मधील विद्यार्थी.

उच्च प्राथमिक: इयत्ता ६ वी ते ८ वी मधील विद्यार्थी.

शाळांचे प्रकार: सरकारी, स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या (उदा. जिल्हा परिषद, नगरपालिका) आणि शासकीय अनुदानित शाळांमधील विद्यार्थी.

3. आहाराचे स्वरूप व मानके

मुलांच्या शारीरिक व बौद्धिक विकासाला चालना देण्यासाठी आहारात वैविध्य आणले जाते.

1. इयत्ता १ ली ते ५ वी च्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रतिदिन किमान ४५० कॅलरीज आणि १२ ग्रॅम प्रथिने (Protein) असलेला आहार दिला जातो.
2. इयत्ता ६ वी ते ८ वी च्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रतिदिन किमान ७०० कॅलरीज आणि २० ग्रॅम प्रथिने असलेला आहार देणे बंधनकारक आहे.

4. अंमलबजावणी आणि इतर माहिती

स्वयंपाकघरे: शालेय आवारातच ताज्या व गरम जेवणाची सोय व्हावी यासाठी शाळांना 'ग्रीन किचन' उभारणीसाठी मदत केली जाते.

स्वयंपाकी व मदतनीस: आहार शिजवण्यासाठी स्थानिक महिला किंवा स्वयंपाकी यांची नियुक्ती केली जाते, ज्यांना शासनाकडून मानधन दिले जाते.

पारदर्शकता: योजनेत गैरप्रकार टाळण्यासाठी व पोषण दर्जा तपासणीसाठी नियमितपणे शाळांमधील आहाराचे ऑडिट (Nutrition Audit) केले जाते.